

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

Basisschool Jan Ligthart Driecant

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: Basisschool Jan Ligthart Driecant

Datum bezoek: 16 november 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: Karin Vaessen

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt ondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de ondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar ondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de ondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de ondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport korthedshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport korthedshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heterogeen, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: Mw Marion van Herk (directeur), mw Alexandra van Dijk (lb-er), dhr Derk Lettink (leerkracht groep 1-2), dhr Stef Staps (leerkracht groep 8 en onderwijskundig teamleider van de bovenbouw), mw Rianne Eppinga (consulent plein 013) en mw Dorotto en dhr John Megens (ouders van een (zorg-)leerling in groep 5 en ouders van een zoon in groep 3).
- observaties bij enkele lessen: Groep 7 (leerkrachten John en juf Didi; Werken op maat), Groep 6 A (leerkracht Patricia; rekenles), Groep 3 C (leerkracht Janneke, rekenles)
- een teamgesprek - aanwezig waren: een groot en representatief deel van het team

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Korte impressie van de school

Basisschool Jan Ligthart Driecant is een middelgrote basisschool in de wijk Reeshof te Tilburg. De school telt nu 448 leerlingen. Vanwege de grote dichtheid aan scholen in de buurt is de verwachting dat het aantal leerlingen verder zal dalen en uiteindelijk zal stabiliseren op 350 leerlingen. De school telt nu 18 groepen en heeft inmiddels geen halfjaarlijkse groepen meer (zie auditverslag 2013). De school is over twee nabijgelegen gebouwen verdeeld (de 'Eencant' en de 'Tweecant').

Het auditrapport van twee jaar geleden is goed ontvangen. Wel miste men een gedetailleerd verslag van het teamgesprek (het rapport geeft slechts een globale algemene indruk van het teamgesprek). Vandaar dat de school nu zelf ook mee heeft geschreven bij het teamgesprek van deze tweede audit.

Jan Ligthart Driecant heeft grote ontwikkelingen doorgemaakt in de leerlingzorg sinds 2013. Het Handelingsgericht werken (HGW) is sterker verankerd in de school. Het Werken Op Maat (WOM) is verder doorgezet en heeft een duidelijke en stevige structuur in alle groepen gekregen. Verder heeft de school zich stevig geprofessionaliseerd in het onderwijs aan hoogbegaafden in brede zin, compacten en verrijken binnen de groepen en arrangementen binnen de Leermeergroepen. De school wil het arrangement van de Leermeergroep graag openstellen voor andere scholen. Andere scholen hebben deze vraag ook al geuit. Hoogbegaafdheid zit in zorgprofiel van Jan Ligthart Driecant en het team wil dit graag nog meer uitbouwen in de toekomst. Het doel van de school is om komend jaar in te zetten op een excellente school met betrekking tot hoogbegaafdheid/talentontwikkeling. De executieve functies worden hierin meegenomen.

Opvallend aan de school tot slot is de grote hoeveelheid extra materialen zowel op didactisch als op pedagogisch/psychologisch vlak. Ook heeft de school veel gecertificeerde interne deskundigheid tot haar beschikking.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☒ meer homogeen
- ☐ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van basisschool Jan Ligthart Driecant weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

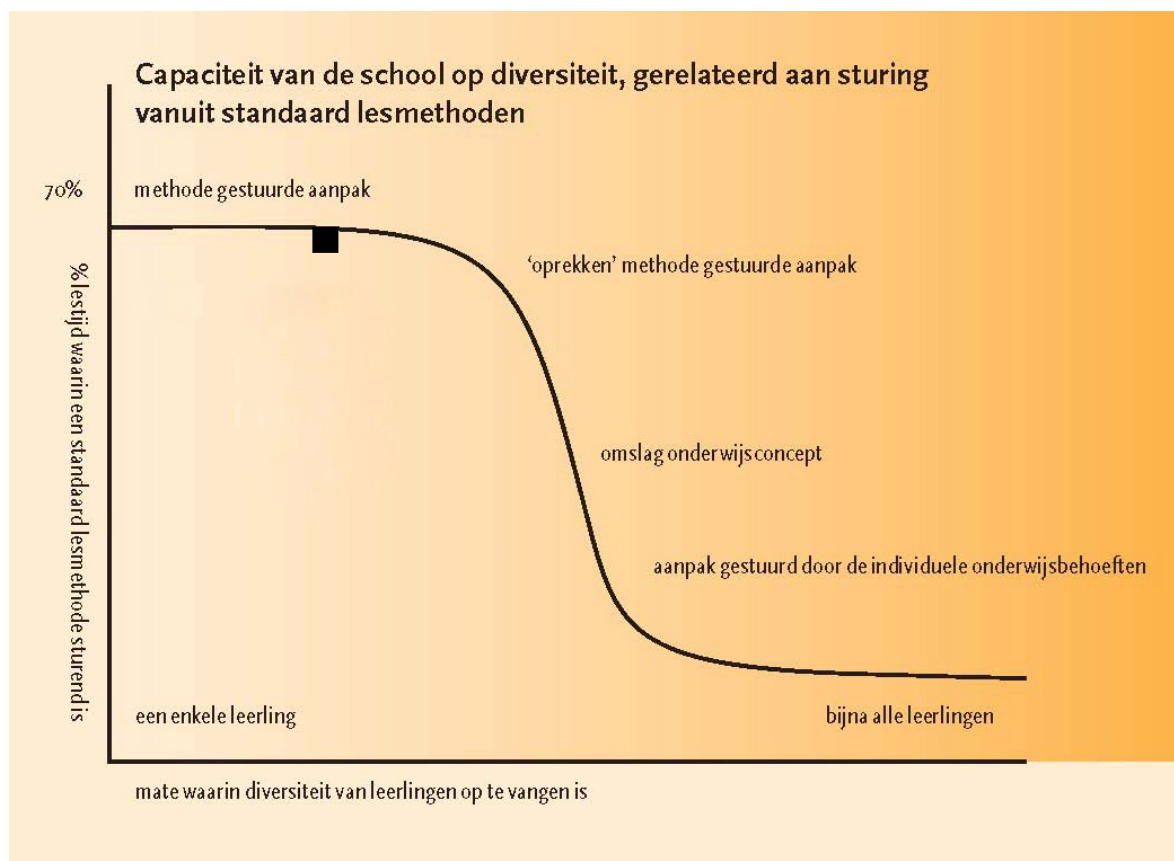
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

Jan Ligthart Driecant bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☒ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☒ extra 'handen' in de klas
- ☒ Onderwijsmaterialen
- ☐ de ruimtelijke omgeving
- ☒ specialistische expertise
- ☐ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een smalle ondersteuningsschool

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

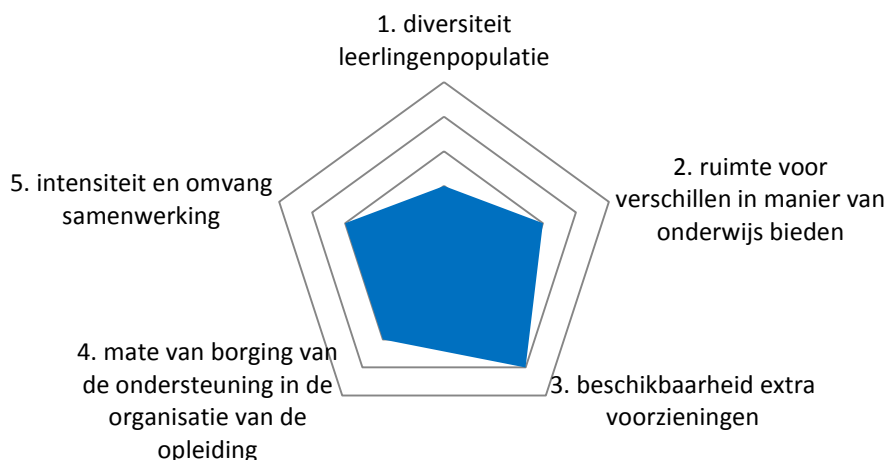
- ☐ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☒ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☒ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is basisschool Jan Ligthart Driecant te karakteriseren als een **netwerkschool (Plus)**

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

De leerlingpopulatie van Jan Ligthart Driecant is te karakteriseren als meer homogeen dan andere scholen in Nederland. Het opleidingsniveau van ouders gemiddeld tot hoog. Het aantal leerlingen met een leerlinggewicht is 2,9 %. Het aantal anderstalige kinderen is klein, maar neemt wel enigszins toe bij de nieuwe instroom. Het aantal leerlingen met speciale behoeften in het verwerken van informatie of in gedrag is klein (minder dan 20%).

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.
Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

Binnen het leerstofjaarklassensysteem wordt het DI-model gehanteerd. Hoewel er op basisschool Jan Ligthart Driecant nog relatief sterk vanuit de methoden wordt gewerkt, is wel een ontwikkeling gaande dat de methoden steeds meer richtinggevend en steeds meer als middel worden ingezet. Het onderwijs wordt gedifferentieerd door middel van drie aanpakken. De school professionaliseert zich sterk op het werken met hoogbegaafden en wil haar Leermeergroepen ook voor andere scholen openstellen. De leerkracht is sturend en coachend in het onderwijsleerproces. Zelfstandig werken krijgt steeds meer vorm in de school. In de observaties was het werken met het stoplicht zichtbaar, werkten leerlingen alleen of mochten zij hulp vragen aan medeleerlingen en antwoordden leerlingen hun eigen werk aan de hand van antwoordenboekjes. Ook wordt gewerkt met een weektaak.

Vormen van coöperatief leren waren tijdens de (momentopname van de) audit niet zichtbaar.

Vergeleken met de audit van twee jaar geleden heeft het Werken Op Maat (WOM) zich verder ontwikkeld en heeft het een meer stevige structuur in de groepen gekregen.

Tot slot wordt opgemerkt dat tijdens de observaties de betrokkenheid van leerlingen bij hun werk duidelijk zichtbaar was en dat er sprake was van een grote mate van rust en structuur in de school.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

De zelfstandigheid en het eigenaarschap voor het leren bij de leerlingen kan binnen de school verder vergroot worden door de meer structurele inzet van coöperatieve werkvormen. De bij sommige leerkrachten aanwezige deskundigheid op dit gebied kan verder gedeeld worden in het team.

Nagegaan kan worden hoe de weektaken (gedeeltelijk) geïndividualiseerd kunnen worden, door leerlingen bijvoorbeeld een deel van de weektaak zelf te laten invullen (onder begeleiding van de leerkracht).

Om nog beter tegemoet te komen aan de verschillen tussen leerlingen kan het samenwerken van parallelle groepen verder uitgebreid worden binnen de school. De positieve eerste ervaringen van het groepsdoorbrekend werken in groep 5 en 7 kunnen hierbij als good practice benut worden.

De school wil haar profiel in de toekomst verder versterken op het onderwijs aan hoogbegaafden. De ambitie van basisschool Jan Ligthart Driecant is om de Leermeergroepen open te stellen voor andere scholen.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

De school heeft vergeleken met andere reguliere scholen veel extra handen in de groep gecreëerd en heeft de beschikking over veel aanvullende materialen en veel deskundigheid in de groep. Voor een uitgebreide uitwerking op deze aspecten wordt verwezen naar de uitwerking van het interview.

Opvallend op de school zijn verder de vele werkplekken op de gangen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

De school kan de extra handen o.a. verder versterken door de structurele inzet van meer stagiaires.

Deze kansen zijn reëel aanwezig indien de school volgend jaar opleidingsschool wordt.

De binnen de school reeds aanwezige interne specialisaties (op bijv. gedrag en dyslexie) kunnen in de toekomst verder onder collega's gedeeld en benut worden, om zo als team nog betere zorg en begeleiding aan leerlingen te kunnen bieden.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.
Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

Vergeleken met twee jaar geleden heeft het Handelingsgericht werken zich steviger verankerd binnen de school. Er zijn inmiddels groepsplannen op alle domeinen en voor alle groepen. De groepsplannen worden vier keer per jaar bijgesteld. De zorg en begeleiding over het jaar heen is planmatig opzet. Naast het Cito-leerlingvolgsysteem gaat de school vanaf 2016 ook ZIEN! inzetten voor het volgen van de sociaal- emotionele ontwikkeling van leerlingen. Ook is de overdracht van leerlinggegevens bij de overgang steeds beter vastgelegd. Tot slot is de betrokkenheid van ouders opvallend op Jan Ligthart Driecant. Voor het WOM betekent dat bijvoorbeeld dat er iedere dag zo'n 20 ouders aanwezig zijn om te helpen en ondersteunen. Dit was ook mooi zichtbaar bij de observatie.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Een aantal protocollen moet nog verder ontwikkeld worden.
Indien er sprake is van extra zorg en begeleiding van leerlingen kan nagegaan worden hoe ouders meer betrokken kunnen worden bij het bepalen en uitvoeren van de onderwijsbegeleiding.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.
Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Indien nodig geacht door school, ouders of andere ondersteuningsorganisaties wordt samenwerking gezocht met diverse partners binnen en buiten het onderwijs. Opvallend is o.a. de sterke inhoudelijke samenwerking met de in pandige peuterspeelzaal en de samenwerking met het sbo (o.a. in het kader van de recente terugplaatsing van twee leerlingen uit het sbo).

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Gezien de doelgroep en de problematiek lijkt de samenwerking met anderen voldoende functioneel en naar behoefte.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Op Jan Ligthart Driecant heeft op 16 november 2015 een zeer betrokken teamgesprek plaatsgevonden, aan de hand van stellingen en uitspraken over de ervaringen en ambities ten aanzien van passend onderwijs. Het team kijkt heel positief terug op alles wat er sinds de wet (en eerder al) in gang is gezet en bereikt is. Het team heeft bijvoorbeeld het gevoel dat men leerlingen veel beter in kaart heeft gebracht; dat de onderwijsbehoeften van leerlingen beter dan vroeger doorgesproken worden en dat alles eruit gehaald wordt wat eruit te halen is bij de leerlingen. Ook zijn de lijntjes met de zorg, ook extern, veel korter geworden. De samenwerking met de consulent van Plein013 wordt door alle teamleden als zeer positief ervaren. Zij wordt in een vroeg stadium betrokken, komt observeren, denkt echt mee en geeft praktische en bruikbare tips, aldus het team. 'Ze is echt onderdeel van team en ik heb het gevoel dat we al werkende, heel praktisch, veel voor elkaar krijgen' wordt er gezegd. Ook het werken met de groepsplannen is de afgelopen twee jaar verder verfijnd. Er zijn nu ook groepsplannen voor de kleuters, voor taal, rekenen en executieve functies. In de kleuterbouw wordt al heel goed vanuit de onderwijsbehoeften gekeken en zo een beredeneerd aanbod neergezet. Een aantal leerkrachten laat soms de methode los. In de groepen 3 t/m 8 wordt binnen een multidisciplinair overleg waarbij ouders betrokken zijn gekeken naar welke begeleiding voor het kind het meest geschikt is m.b.t compacten en verrijken. Een aantal groepen maakt gebruik van routeboekjes en een aantal groepen toetst vooruit. Niet iedereen van team voelt zich hier zeker in, maar zoekt wel naar andere oefenstof. De school maakt gebruik van het geven

van huiswerk vanaf groep 5 met als doel eigenaarschap en verantwoordelijkheid en zelfstandigheid binnen het leerproces van de leerling te vergroten. Het team geeft aan dat er nog een slag te maken is op het gebied van zelfstandig leren en eigenaarschap.

Het team voelt zich al best kundig in het geven van extra zorg en aandacht. Men kijkt eerst wat het kind nodig heeft en wat zij kunnen bieden. Het team geeft aan beter te kunnen omgaan met leerproblemen, dan met zware gedragsproblemen. Het team heeft niet het gevoel dat hun handelen door financiële motieven geleid wordt. Het team ziet verschillen tussen kinderen als een belangrijke meerwaarde voor de ontwikkeling van kinderen. 'Kinderen kunnen enorm veel van elkaar leren. Een pientere kleuter wordt bijvoorbeeld gekoppeld aan een zorgleerling en je ziet dat beiden ervan leren'. Ook ouders geven aan verschillen in een groep een meerwaarde te vinden, maar de grens ligt wel bij fysiek overschrijdend gedrag.

Het team wil de zorgarrangementen het liefst *in* de school laten plaatsvinden. De Leermeeer groepen zijn hiervan een mooi voorbeeld. Genoemde argumenten hiervoor zijn; minder reistijd, de hulp komt op school, ouders blijven op deze school en kinderen raken niet in een isolement. Een ander voorbeeld is dat er nu twee meisjes uit groep 8 een dagdeel per week naar een plusklas in een vo-school gaan. Het liefst zou het team van Jan Ligthart Driecant zien dat ook deze vo-expertise hier naar school zou komen. 'Dat vergroot ook de kans dat er daarna met de opgedane kennis in de reguliere lestijd iets mee gedaan wordt', aldus een bovenbouwleerkracht.

Het team is erg enthousiast over het Werken Op Maat (WOM). Op dit moment wordt er al geëxperimenteerd met groepsdoorbrekend werken (in de parallelle groepen 5 en 7). Dat ziet het team in de toekomst graag meer gebeuren, maar de meeste groepen doen het nu nog binnen hun eigen groep. Ouders zijn heel belangrijk in dat half uurtje meteen aan het begin van de dag. Belangrijk daarbij is ook het delen van de successen naar ouders, wordt opgemerkt. Het enthousiasme en de expertise van ouders verschilt wel per groep. Ouders krijgen door de leerkracht uitleg vooraf. De leerkracht verzorgt de instructie op inhoud, ouders hebben een ondersteunende rol bij het inoefenen en herhalen van lesstof. 'Ik heb nu een ouder, die zelf wel opgeleid lijkt te zijn', merkt een leerkracht enthousiast op! Ouders vinden het leuk om te doen, leren de kinderen zo ook kennen en we krijgen meer waardering voor ons vak, wordt in het teamgesprek gezegd. 'En zo heb ik nu ook meer tijd voor de 'sterke' leerlingen' geeft een leerkracht aan.

In het team gesprek wordt geïnventariseerd hoeveel leerlingen er per groep zijn die extra zorg op gedrag nodig hebben. Net als de inschatting tijdens het interview kwam dit gemiddeld uit op maximaal vijf leerlingen per groep. Leerkrachten voelen zich meestal wel voldoende toegerust om de juiste zorg te geven. Bij een moeilijke klas is vorig jaar echter wel een eigen collega (ICP-er en pestcoördinator) ingeschakeld, die weerbaarheidstraining aan de leerlingen heeft gegeven en begeleiding bood bij het toepassen van het pestprotocol. Het team is hele blij met deze interne expertise.

Als het team de luxe en keuze zou hebben tussen of klassenverkleining of extra handen zou de kleuterbouw kiezen voor kleinere klassen. In de groepen 3-8 is men het echter unaniem met elkaar eens dat men de voorkeur zou geven aan extra handen. "Want ook bij kleinere groepen blijft de range aan verschillen groot", aldus een teamlid. "En een grote groep geeft meer mogelijkheden om van en met elkaar te leren". Deze stelling gaf aanleiding tot een interessante discussie in het team.

Ten aanzien van het betrekken van ouders ziet het team een positieve ontwikkeling. De input van ouders is fijn, wordt gezegd. Maar een aantal collega's brengt ook wel tegengeluiden in. "Ouders zijn soms ook wel veeleisend" wordt gezegd. "Niet alle ouders hebben een reële verwachting van hun kind". Een groot deel van het team geeft aan dat 'typische Reeshof-ouders mondige ouders zijn, die problemen ook graag buiten de deur houden'. Het team heeft een warm hart voor de leerling en legt de lat hoog voor zichzelf.

Op de vraag welke ambities het team nog voor de toekomst heeft, volgt dan ook de volgende lijst:

- Meer aandacht voor cultuureducatie en talentontwikkeling in brede zin.
- De doorgaande lijn in het hanteren en toepassen van het dyslexie-protocol wordt herzien en moet eind schooljaar 2015-2016 klaar zijn.
- Een kwaliteitsslag in huiswerk maken.
- De zorg voor hoogbegaafden verder professionaliseren en daarbij ook kijken hoe de transfer van de Leermeeergroepen naar de reguliere klas verbeterd kan worden.
- Parallel groepen meer samen laten werken en op de langere termijn kijken naar de mogelijkheden voor bouwoverstijgend werken.
- Meer gebruik maken van elkaars interesse en talenten.
- Samenwerkend leren meer structureel invoeren op de school.

Bijlage: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

- ☒ weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
- ☐ laag
- ☒ gemiddeld
- ☒ hoog
- ☐ matig
- ☐ sterk

Toelichting: De leerlingpopulatie van basisschool Jan Ligthart Driecant is niet substantieel veranderd sinds de audit in 2013. Het gemiddelde opleidingsniveau van ouders is nog steeds gemiddeld tot hoog. Het aantal leerlinggewichten op de school is 13 (met leerlinggewicht 0,3). Dat is 2,9% van de totale leerlingpopulatie.

- *thuis taal:*

- ☒ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

Toelichting: het aantal leerlingen met een andere thuistaal neemt in kleine mate toe. Dat is momenteel alleen nog te merken bij de instroom in de kleuterbouw. Het totaal aantal anderstalige kinderen is op Jan Ligthart Driecant echter nog relatief klein.

- *culturele achtergrond*

- ☒ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

Toelichting: zie ook hierboven. Het totaal aantal leerlingen met een andere culturele achtergrond is klein op Jan Ligthart Driecant. Op dat punt zijn er dus nauwelijks verschillen tussen kinderen. Het gaat op Jan Ligthart Driecant om een vrij homogene groep kinderen.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

- ☐ weinig
- ☒ matig
- ☐ sterk

Toelichting: De “bovenkant” is vrij sterk vertegenwoordigd op Driecant. Hoogbegaafdheid is ook opgenomen in het ondersteuningsprofiel van de school. Dat willen ze in de toekomst nog sterker naar buiten brengen, waardoor de verwachting is dat het aantal hoogbegaafden op school nog verder zal toenemen. Dit zijn ook leerlingen met talent die dat vaak nog niet direct laten zien. Dit profiel trekt ook zij- instromers, ook in combinatie met de rust, structuur en duidelijkheid waar de school om bekend staat. Natuurlijk is er ook een groep leerlingen die achterblijft in de resultaten. Deze groep is op de school echter minder sterk vertegenwoordigd dan ‘de bovenkant’ aldus de geïnterviewden. Het aantal leerlingen met een eigen leerlijn is beperkt op Jan Ligthart Driecant.

- *leerstijlen*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Toelichting: Leerlingen verschillen weinig qua leerstijlen op Jan Ligthart Driecant, maar er lijkt zich wel een lichte tendens voor te doen dat meer leerlingen moeite hebben met auditieve instructies. Opgemerkt wordt dat men dit wellicht ook eerder en vaker signaleert, omdat er steeds meer oog voor en deskundigheid bij leerkrachten aanwezig is. En als men dit signaleert, stemmen leerkrachten hun onderwijsaanpak af, op de onderwijsbehoefte van de leerling.

Meer dan bij de audit twee jaar geleden laten een aantal leerkrachten hun methoden los. Er wordt meer gebruik gemaakt van kindgesprekken. Er is zelfs één leerkracht die helemaal werkt vanuit onderwijsbehoeften, zo wordt gezegd. Deze leerkracht betreft ook echt de kinderen in haar aanpak en vraagt ze in kindgesprekken wat zij nodig hebben.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☒	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☐	veel (meer dan 40%)

Toelichting: het aantal leerlingen per groep dat speciale behoeften heeft in het verwerken van informatie, bedraagt minder dan vijf, aldus de geïnterviewden.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

☒	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☐	veel (meer dan 40 %)

Toelichting: zowel in het interview als in het teamgesprek geven leerkrachten aan dat het aantal leerlingen dat speciale behoeften qua gedrag heeft, niet meer dan vijf per groep (van gemiddeld 25 leerlingen) bedraagt. De gedragsproblemen zijn divers van aard, zowel sterk externaliserend gedrag als ook stil en teruggetrokken gedrag. Bij deze laatste groep leerlingen

wordt opgemerkt dat deze leerlingen inmiddels ook beter bekeken worden en er sneller nagegaan wordt of de school 'er iets mee moet'. Niet iedere leerkracht heeft dezelfde deskundigheid als het gaat om het omgaan met gedragsproblemen, maar iedere leerkracht op Jan Ligthart Driecant werkt vanuit de onderwijsbehoeften van leerlingen en niet vanuit ortho beelden.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☐	☒	☐	zelf ontdekken *
kennis verwerven	☐	☐	☒	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☒	☐	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☐	☒	☐	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☒	☐	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☒	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☐	☒	☐	beoordeling t.o.v.eerdere eigen prestaties.**
beoordeling door leerkracht	☐	☒	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling***
evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☒	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

Toelichting:

** In de kleuterbouw gebeurt dit al meer (beredeneerd aanbod).*

***Ook de vaardigheidsscores worden op de rapporten vermeld.*

****Zelfbeoordeling door de leerling gebeurt al wel meer in de kleuterbouw en bij de 'Leermeergroepen' (daar is het leerproces belangrijker dan het resultaat). Ook is een werkgroep binnen de school bezig met 'Levenslang leren' (continuous improvement).*

De school hanteert toch nog steeds een relatief strak jaarklassensysteem (omdat men dit het meest geschikt vindt voor hun populatie), wat tegelijkertijd ook een sterk profilerend aspect van de school is. De leerkracht is sturend en coachend. De school maakt een ontwikkeling door op het gebied van het vergroten van eigenaarschap bij de leerling. Er wordt nog wel relatief sterk vanuit methoden gewerkt. Deze zijn richtinggevend en steeds meer het middel om het leerdoel te halen. Kortom de school maakt op een aantal van bovenstaande aspecten een ontwikkeling 'naar rechts' door.

Een aantal leerkrachten is bekend met het werken volgens coöperatief leren. Deze werkvormen worden nog niet structureel ingezet. Daar liggen nog kansen voor de toekomst, aldus de geïnterviewden.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☐ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep (o.a. WOM en verlengde instructie)
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen (HGW; groepsplannen voor taal en rekenen)
- ☐ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Toelichting:

RT wordt niet meer gegeven op Jan Ligthart Driecant.

HGW is steeds sterker verankerd op school. Er zijn nu ook groepsplannen voor rekenen. Voor taal (technisch lezen, begrijpend lezen en spelling) waren die er al. Ook de kleuterbouw werkt men met groepsplannen voor taal en rekenen. De groepsplannen worden vier keer per jaar bijgesteld.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

Beschrijving: de school kent alleen combinatiegroepen in de kleuterbouw en voor de rest worden de klassen bewust niet gemengd. De school heeft 18 groepen; vier kleutergroepen 1-2, drie groepen 3, twee groepen 4, twee groepen 5, drie groepen 6, twee groepen 7 en twee groepen 8. De school heeft twee gebouwen. In het 'hoofdgebouw' zit groep 3, 4, 5 en 7. Aan de andere kant zitten de kleuters en de groepen 6 en 8. Zoals in het rapport uit 2013 te lezen valt zijn er per schooljaar 2015-2016 geen halfjaarklassen meer. De groepen zijn gemiddeld 25 leerlingen groot (met een maximum van 30 leerlingen op dit moment). De helft van het team werkt full- time, wat vergeleken met andere scholen relatief veel is.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): **50%**

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen: **70%**

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen: **60%**

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: **25%**

Toelichting: De gesprekspartners geven aan het heel moeilijk te vinden om bij bovenstaande vragen een percentage te noemen. Bij kennis van leerlijnen wordt gezegd dat naarmate leerkrachten langer voor de klas staan, zij dit beter in hun vingers hebben (en ook durven). Ook de kleuterleerkrachten hebben vaak een goede kennis van de leerlijnen en kerndoelen, ook vanuit het bieden van een beredeneerd aanbod voor hun kleuters. De laatste vraag vindt men heel moeilijk in te schatten; de consulent van Plein013 schat in dat 25 % van het team initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen op de ondersteuningsbehoefte van de leerling.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☐ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak

Toelichting: Een teamaanpak geldt in ieder geval op hoogbegaafdheid en de steraanpak bij rekenen.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☒ niet of nauwelijks
- ☐ soms
- ☐ vaak

Toelichting: De respondenten geven aan dat de manier van lesgeven een verantwoordelijkheid van de school is. Zij vinden het de kerntaak van de school om goed onderwijs te bieden. Bij het gesprek over de onderwijsbehoeften worden ouders betrokken, en probeert men tot een consensus te komen. Ook hier is de school eindverantwoordelijk.

Teamexpertise

Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.

Beschrijving teamexpertise: de teamexpertise zit vooral op het vlak van hoogbegaafdheid, aldus de respondenten. De school maakt gebruik van de ondersteuning van het steunpunt Hoogbegaafdheid en hebben via hen studiedagen om het team deskundiger te maken. Ook zit er een protocol Hoogbegaafdheid opgenomen in het zorgdocument. Dit wordt in de komende jaren nog verder aangepast om structureel handelen op te nemen met betrekking tot signalering. Er zijn drie leerkrachten die de opleiding tot Coördinator hoogbegaafdheid volgen. De ib-er is coördinator 'Talentontwikkeling en hoogbegaafdheid' en neemt deel aan divers overleggen/ platforms e.d . Het doel van Jan Ligthart Driecant is om komend jaar een excellente school met betrekking tot hoogbegaafdheid/talentontwikkeling te worden. Andere teamexpertise die genoemd is in het interview is het goed kijken naar leerlingen en de rust en structuur die de school biedt. De duidelijke structuur is een sterk profilerend aspect van de school en trekt daarmee ook zij-instromers aan.

Tevens is er teamexpertise op het gebied van begeleiding van leerlingen met dyslexie.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
 - **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Extra handen in de klas zijn er vooral in de vorm van stagiaires van de PABO, ROC en HBO Pedagogiek en ouders (bij het Werken op Maat). Ook bij de dansles blijft de eigen leerkracht erbij. In totaal gaat het om 151 uur per week verdeeld over 18 groepen (gemiddeld 8,4 uur per groep per week)
 - **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Buiten de klas gaat het om de Leermeeer groepen (12 uur per week), externe begeleiding voor een aantal vroegere rugzak-leerlingen (1 keer per week 6 uur), ergotherapie/sensorische integratie (4 uur per week), logopedie cluster 2 begeleiding 2 uur per week, leerkracht Spaans gedurende 5 uur per week en een consulente vanuit Plein 013 (die echter vooral de leerkrachten begeleidt en niet de leerlingen zelf; 12 uur per week). Totaal 37 uur per week.
- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Jan Ligthart Driecant heeft de laatste twee jaar bewust geïnvesteerd in extra materialen.

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

x alternatieve methodes, nl. wij hebben voor alle vakgebieden extra materiaal om in te zetten voor remediëring; herhaling en verrijking. Op gedrag bijv. : Doos van gevoelens

x gericht op zelfredzaamheid, nl. Er is een pilot gericht op eigenaarschap bij leerlingen. We werken met leerlingen op diverse manieren aan zelfredzaamheid anders dan dagelijks handelen. Wel hebben we het foto interview om met leerlingen in gesprek te gaan over hun hulpvraag in brede zin.

x met een lager tempo, veel herhalen, nl. we werken met time timers, aanpassingen in aanbod waarbij ook alternatieve toetsen mogelijk zijn zoals cito toets voor speciale leerlingen.

We werken met Flits, wisselrijtjes, computer, zg. Opa aanpak bijv. Kipformulier

x die (veel/snel) lezen vermijden, Woordhaai; Aernoutse; Connect lezen, Ralfi

x gericht op auditieve informatieverwerking, nl. Kaat Timmermans

x gericht op visuele informatieverwerking, nl. vergrotingen ; pdf reader om op laptop te kunnen werken ; materialen via Dedicon; leesliniaal

x gericht op sensomotorische informatieverwerking, nl. wij hebben een pilot met ergotherapie die ingezet heeft op signalering van sensorische integratie problematiek en tips voor aanpak.

Materialen die hiervoor kunnen gebruikt worden: wiebelkussen, plakmatje; snoezel zitzak;

koptelefoons, kauw kettingen, verzwaarde opzet voor pennen; verzwaarde 'rugzakje' e.d.

x uitgaand van sterk eigen probleemoplossend vermogen, nl. Mijn plan; Een leven lang leren, kindgesprekken; Volle hoofdenboek, Kid skills,

x anders, nl laptop voor leerlingen met DCD

Materialen en theorie rondom hoogbegaafdheid in verband met compacten en verrijken; verdieping en aangepaste leerlijnen; zoals SIDI R; rekentijgers, Denkwerk, methode Engels,

Doelen en vaardigheden lijst SLO, Top klassers ; Mindset; de Kracht in jezelf, Beelddenken; SLO routeboekjes; Kien, Denkwerk, Pluizers, Rekentijgers e.d. In een aantal gevallen wordt gebruik gemaakt van Acadin.

Voor kinderen met werkhoudingsproblemen of aandachtsproblemen wordt in enkele gevallen gewerkt met Kaat Timmermans (Meichenbaum e.m.)

Voor kinderen met gedrag-/autisme kenmerken hebben we diverse materiaal: kids skills, autisme wijzer, handleiding voor jezelf maar ook spelvormen als: Kikker be Cool.

Voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, maken we gebruik van remediërende materialen zoals: Maatwerk, Spellig in de lift, Spellingspiekboek, Flits, Zuid Valleï, e.a. We hebben een uitgebreide orthotheek waar leerkrachten materiaal kunnen kiezen voor wat bij hun groep/leerlingen past.

Technisch lezen: aanpak volgens: Ralfi/connect lezen of anders volgens groepsplan.

Materiaal voor het buitenspelen; gericht op stimuleren spel en samenspel. Gecoördineerd door leerkracht die vorig jaar de gymopleiding heeft afgerond.

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

X methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. Axenroos; Doos van gevoelens, Kikker be cool; Kid Skills Zien, soemo kaarten; handleiding voor jezelf, foto interview

x begrenzing van het gedrag, nl. Kids Skills

x uitdaging tot alertheid en activiteit, nl. afgelopen schooljaar pilot ergotherapie m.b.t. dit onderwerp in gr 1-2

x het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl. Een leven lang leren (zie ook continuous improvement) Klassen djodjo; diverse beloningssystemen

x begrip voor sociale interactie (met de volwassenen en de leeftijdsgenoten in de eigen omgeving), nl. weerbaarheidstraining op vrijwillige basis en gesprekken met de consultant

Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

Materialen bij gym: voor visusproblematiek: ballen met geluid, hesjes.

aangepaste tafels: voor kinderen met dyspraxie; tafel voor kind met visusprobleem

stabilopennen, schrijfschriften aangepast, leesliniaal

Algemeen: wiebelkussen, 'friemelbeestjes' time timers, kleurenklok, kauwmateriaal, verzwaringen

- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

De ruimtelijke voorzieningen van Jan Ligthart Driecant zijn afgelopen twee jaar niet veranderd. Jan Ligthart Driecant is rolstoeltoegankelijk (invalidentoilet, brede gangen, loopplanken aanwezig die bij de lage drempels gelegd kunnen worden en een lift). Er zijn ruimtes/spreekkamers voor externe ondersteuners die op eenvoudige wijze als rustruimtes gemaakt kunnen worden. Er is een handenarbeidlokaal/technieklokaal en er zijn drie speel-/gymzalen.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
Nee	Ja, via Plein 013	visuele beperkingen
Nee	↓ idem	auditieve beperkingen
Nee		spraak/taal belemmeringen
Ja	↓	cognitieve beperkingen
Ja		motorische beperkingen
Nee		beperkingen door langdurige ziekte
Ja		Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
Ja	↓	ADHD
Ja		dyslexie
Nee		overige psychiatrische aandoeningen
Ja	↓ idem	gedragsproblemen
Nee		onderwijsachterstanden andere culturen
		anders, nl. ...

Toelichting: De school heeft veel gecertificeerde interne deskundigheid in huis.

De school kent verder onder de leerkrachten een afgestudeerde leerkracht SEN R.T., een afgestudeerde leerkracht SEN dyslexie, twee afgestudeerde leerkrachten met de master SEN gedragsspecialist en een leerkracht met HBO sport- en evenementen.

De expertise voor beperkingen door chronische ziektes is groeiend, ook de expertise op onderwijsachterstanden andere culturen.

Daarnaast heeft de school twee leerkrachten in dienst die expertise hebben op het gebied van taal, zij hebben de opleiding tot taalcoördinator gevolgd.

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				X
Bureau Jeugdzorg		X		
GGD				X
GGZ		X		
MEE		X		
(Kinder)ziekenhuis		X		
Revalidatiekliniek		X	X	
Justitiële inrichting	X			
Gemeente, leerplicht		X		
Politie	X			
anders, nl. ...				

Toelichting: SMW en BJZ en de GGD zitten in het zorgteam dat eens in de zes weken bij elkaar komt. De school werkt ook samen met diverse logopedisten en een ergotherapeut.

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?

Beschrijving: de groepsleerkracht is eindverantwoordelijk voor de leerlingzorg op Jan Ligthart Driecant.

- Volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang

Beschrijving: de school gebruikt het Cito-leerlingvolgsysteem en voert ZIEN! in per januari 2016 (voor het volgen van de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen in de groepen 1-8.) In de kleutergroepen wordt daarnaast nog gewerkt met PRAVOO.

- Planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)

Beschrijving: De school heeft een jaarkalender voor de zorg. De school maakt nu vier keer per jaar nieuwe groepsplannen, zodat zorg nog eerder en sneller gegeven kan worden. Er zijn inmiddels groepsplannen op alle inhoudelijke domeinen. De kleuterbouw heeft inmiddels ook groepsplannen ingevoerd. De school stelt minstens twee keer per jaar een trendanalyse op. Groepsbesprekingen (tussen de leerkracht en de ib-er) vinden twee keer per jaar plaats. Indien nodig wordt een leerling aangemeld voor een leerlingbespreking. Er is nu ook een overdrachtsformulier ontwikkeld; een soort 'groeidocument' per leerling. In zijn algemeenheid wordt opgemerkt dat zorg eerder (en beter) gesignaleerd wordt en het zorgteam en de consulent uitgebreider betrokken worden. Er is ook een betere afstemming met de externen, aldus de gesprekspartners. De zorglijntjes zijn nog korter geworden, zeker bij dyslexie, zo wordt gezegd

- Aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten).

Beschrijving: De school heeft diverse protocollen, die soms inhoudelijk ook wat breder zijn. Voorbeeld daarvan is het pestprotocol en het protocol 'Grenzen aan gedrag'. Ook is er al een protocol dyslexie in werking. Medische protocollen zijn in ontwikkeling. Er is nog geen dyscalculie protocol. De school heeft ook een protocol hoogbegaafdheid opgenomen in hun zorgdocument. Dit wordt in de komende jaren aangepast om eenduidig te handelen met betrekking tot de signalering van hoogbegaafdheid.

- wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:
 - het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling
 - het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling
 - het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling
 - het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling

Beschrijving: Ouders zijn veelvuldig betrokken op Jan Ligthart Driecant. Zo zijn ouders aanwezig bij bijvoorbeeld het Werken Op Maat (WOM). Voor de kleuters is dat twee keer per week, voor de groepen 3-8 is dat vijf dagen per week van 8:30 tot 9:00 uur. Per dag betekent dat dat er zo'n twintig ouders helpen bij WOM. Ook in alle werkgroepen zijn steeds ouders vertegenwoordigd. Indien er sprake is van extra zorg, worden ouders steeds eerder betrokken en al vroeg meegenomen in een open en constructief communicatieproces. Je hebt ouders heel hard nodig, maar uiteindelijk is het de school die bepaalt, wordt opgemerkt. Ouders worden nu het meest intensief betrokken in het vaststellen van de onderwijsbehoefte en het evalueren van de onderwijsbegeleiding.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?

Beschrijving: Jan Ligthart Driecant kent de omliggende scholen en weet hoe zij in grote lijnen omgaan met de extra ondersteuning.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?

Beschrijving: afgezien van het ib-netwerk vindt er geen structurele samenwerking plaats met de andere scholen van Plein013.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?

Beschrijving: met de scholen van het eigen bestuur wordt er wel meer structureel informatie uitgewisseld over bijvoorbeeld de groepsplannen of het omgaan met hoogbegaafdheid. Ook is er Onderwijs teamleiders overleg en ib-overleg. Tevens zijn er studiedagen binnen de stichting waarbij uitwisseling plaatsvindt van goodpractice op leerkracht- en leerlingniveau.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?

Beschrijving: De school maakt gebruik van de ondersteuning van het steunpunt Hoogbegaafdheid en heeft via hen ook studiedagen om het team deskundiger te maken. Ook maakt Jan Ligthart Driecant gebruik van de Talentklas (1 leerling) en binnenkort maakt er een leerling gebruik van Taalhulp. De school maakt tevens gebruik van de expertise uren van de consulenten van Plein013. Intermezzo zit in pandig bij de school, maar hier maken geen leerlingen van Jan Ligthart Driecant gebruik van (ook omdat men intern de Leermeeer groepen heeft). Daarnaast is er voor 12 uur per week een consulent vanuit Plein013 aan de school verbonden.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?

Beschrijving: De school werkt intensief samen met de in pandige peuterspeelzaal en er is sprake van een warme overdracht. Zij stemmen de thema's gemeenschappelijk af en de peuterspeelzaal doet mee met vieringen zoals Sinterklaas. Met het voortgezet onderwijs vindt regelmatig afstemming plaats. Twee leerlingen in groep 8 bezoeken een dagdeel per week een middelbare school om daar lessen te volgen in de betreffende plusklassen.

- Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?

Beschrijving: De school werkt het meest samen met SBO Westerweel en SO de Spreekhoorn (Auris Florant). Voor het voortgezet speciaal onderwijs werkt men samen met De Keyzer. Opvallend gegeven op Jan Ligthart Driecant is dat er twee leerlingen zijn teruggeplaatst vanuit sbo- cluster 2 (De Spreekhoorn). Dat was nog niet eerder voorgekomen. Er is eerst goed gekeken wat het kind wel kan. 'Het kind is meer dan een beperking', zo werd er in het interview gezegd. Een ouder van een van deze kinderen was aanwezig bij het interview. 'Het gaat heel goed met haar en ze is enorm gegroeid in de afgelopen twee jaar op deze school', aldus de moeder.

Afsluitende opmerkingen:

Beschrijving: aanvullend op bovenstaande samenwerking wordt opgemerkt dat er regelmatig wordt samengewerkt met externe bureaus in het kader van het vaststellen van de onderwijsbehoefte.

Voor de toekomst worden tot slot twee ambities genoemd door de gesprekspartners:

Ten eerste doorgroeien in de expertise op het vlak van hoogbegaafdheid en dit ook open stellen voor de omgeving.

Ten twee het verder uitwerken van executieve functies en de link met 'continuous improvement' (vergroten eigenaarschap bij leerlingen).